

OBSAH

PŘEDMLUVA	9
1 PŘEDMĚT A METODY VÝVOJOVÉ PSYCHOLOGIE	13
1.1 Předmět vývojové psychologie	13
1.2 Metody vývojové psychologie	16
1.3 Vývoj oboru	20
2 CHARAKTERISTIKA JEDNOTLIVÝCH OBDOBÍ LIDSKÉHO ŽIVOTA	23
2.1 Prenatální období	23
2.1.1 Chování dítěte v prenatálním období	24
2.1.2 Vývoj předčasně narozených dětí	27
2.2 Novorozenecké období	29
2.2.1 Chování novorozeného dítěte	32
2.2.2 Schopnost novorozence učit se	36
2.2.3 Protosociální chování novorozence	36
2.3 Kojenecké období	48
2.3.1 Vývoj hrubé a jemné motoriky, vnímání a předřečových projevů	48
2.3.2 Kognitivní vývoj	56
2.3.3 Socializace	59
2.4 Batolecí období	72
2.4.1 Vývoj hrubé a jemné motoriky a vývoj řeči	72
2.4.2 Kognitivní vývoj	78
2.4.3 Emoční vývoj a socializace	80
2.5 Předškolní období	87
2.5.1 Vývoj základních schopností a dovedností	88
2.5.2 Kognitivní vývoj	90
2.5.3 Emoční vývoj a socializace	93
2.6 Vstup dítěte do školy	103
2.6.1 Rozvoj předpokladů pro úspěšný školní začátek	107
2.6.2 Vývojový stav dítěte v době jeho vstupu do školy	111
2.6.3 Školní nároky	115
2.7 Mladší školní období	117
2.7.1 Vývoj základních schopností a dovedností	120
2.7.2 Kognitivní vývoj	124
2.7.3 Emoční vývoj a socializace	130
2.8 Období dospívání	142
2.8.1 Vymezení období dospívání	142
2.8.2 Sekulární akcelerace	144
2.8.3 Dospívání jako samostatné životní období	146
2.8.4 Hlavní psychologické charakteristiky období dospívání	147
2.8.5 Specifické vývojové problémy dospívajících v dnešní společnosti	164

2.9	Časná a střední dospělost	166
2.9.1	<i>Vývojové etapy dospělého člověka</i>	167
2.9.2	<i>Časná dospělost</i>	169
2.9.3	<i>Střední dospělost</i>	172
2.10	Pozdní dospělost	187
2.10.1	<i>Tělesné změny v období pozdní dospělosti</i>	190
2.10.2	<i>Kognitivní změny v období pozdní dospělosti</i>	191
2.10.3	<i>Sociální změny v období pozdní dospělosti</i>	192
2.11	Stáří	202
2.11.1	<i>Kognitivní změny ve stáří</i>	204
2.11.2	<i>Emoční změny ve stáří</i>	207
2.11.3	<i>Sociální zařazení starého člověka</i>	210
2.11.4	<i>Terminální stadium života</i>	214
3	ROZDÍLY V PSYCHICKÉM VÝVOJI CHLAPCŮ A DÍVEK	217
4	TEORIE DUŠEVNÍHO VÝVOJE ČLOVĚKA	221
4.1	Teorie determinace duševního vývoje	221
4.1.1	<i>Teorie empiristické (exogenistické)</i>	222
4.1.2	<i>Teorie nativistické (endogenistické)</i>	225
4.1.3	<i>Teorie interakční (syntetické, dialektické)</i>	230
4.1.4	<i>Perspektivy humanistické vývojové psychologie</i>	235
4.2	Teorie periodizace duševního vývoje	238
4.3	Teorie individualizace duševního vývoje	245
5	VÝVOJOVÁ PSYCHOLOGIE A HRANIČNÍ DISCIPLÍNY	251
5.1	Vývojová psychologie a vývojová neurofyziologie	251
5.1.1	<i>Vztah struktury a fyziologie CNS k psychickým procesům</i>	254
5.1.2	<i>Vývoj centrálního nervového systému</i>	256
5.1.3	<i>Dětská neuropsychologie</i>	258
5.2	Vývojová psychologie a výchova	261
5.2.1	<i>Záměrná výchova</i>	262
5.2.2	<i>Spontánní (funkční) výchova</i>	268
5.3	Vývojová psychologie a vývojová psychopatologie	270
5.4	Vývojová psychologie a pediatrická psychologie	277
6	OHROŽENÍ PSYCHICKÉHO VÝVOJE	281
6.1	Typy ohrožení dítěte	282
6.1.1	<i>Týrání</i>	282
6.1.2	<i>Zneužívání</i>	284
6.1.3	<i>Zanedbávání</i>	286
6.1.4	<i>Psychická deprivace</i>	288
6.2	Oběti – následky týrání, zanedbávání a zneužívání	290
6.3	Pachatelé (abuzéři)	293
6.4	Praktická opatření v boji proti týrání, zneužívání a zanedbávání	296
6.5	Násilí ve společnosti	300
6.5.1	<i>Násilí a zanedbávání v rodině</i>	300
6.5.2	<i>Násilí v blízkém mimorodinném společenství</i>	302
6.5.3	<i>Násilí v médiích</i>	302
6.5.4	<i>Násilí ve válkách a v podmínkách společenských konfliktů</i>	305
6.5.5	<i>Násilí a kultura</i>	306

7 APLIKACE POZNATKŮ VÝVOJOVÉ PSYCHOLOGIE V PRAXI	309
7.1 Vývojové hodnocení	311
7.2 Poradenská interakce	317
8 VÝVOJ A VÝCHOVA DĚTÍ V MINULOSTI A V SOUČASNÉM SVĚTĚ	321
DOSLOV	327
LITERATURA	331
PŘÍLOHY	349
Příloha 1	349
Příloha 2	354
Příloha 3	359
Příloha 4	360
REJSTŘÍK	361